

СЕКЦІЯ 6 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336:33.012.61–022.51

Калмыков О.В.

*доцент кафедри обліку, аудиту та контролінгу
Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди*

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНИХ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена опису реалізації механізму фінансово-кредитної підтримки інноваційних малих підприємств. Представлено чинники, що сприяють і перешкоджають їхньому розвитку, джерела фінансування інноваційної діяльності малих підприємства в Україні, фонди підтримки цієї діяльності та ін. Виокремлено заходи економічної політики у розвинених країнах світу для підтримки інноваційного малого підприємництва.

Ключові слова: малі підприємства, фінансування інноваційної діяльності, механізм фінансово-кредитної підтримки.

Калмыков О.В. РЕАЛИЗАЦИЯ МЕХАНИЗМА ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОЙ ПОДДЕРЖКИ ИННОВАЦИОННЫХ МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена описанию реализации механизма финансово-кредитной поддержки инновационных малых предприятий. Представлены факторы, которые содействуют и препятствуют их развитию, источники финансирования инновационной деятельности малых предприятий в Украине, фонды поддержки этой деятельности и др. Выделены мероприятия экономической политики в развитых странах мира для поддержки инновационного малого предпринимательства.

Ключевые слова: малые предприятия, финансирование инновационной деятельности, механизмы финансово-кредитной поддержки.

Kalmykov O.V. IMPLEMENTATION OF THE MECHANISM OF FINANCIAL AND CREDIT SUPPORT FOR INNOVATIVE SMALL ENTERPRISES

The article describes the implementation of the mechanism of financial and credit support of innovative small enterprises. It presents the factors that facilitate and hinder their development, sources of financing the innovation activities of small enterprises in Ukraine, funds for supporting these activities, etc. Thesis that determined policy measures in the developed world to support innovative small businesses are singled out.

Keywords: small businesses, financing of innovative activity, mechanism of financial and credit support.

Постановка проблеми. Метою реформ в сфері інновацій є активізація інноваційних процесів, повноцінне використання потенціалу науки в процесі технологічної модернізації економіки, зокрема малих підприємств.

Проте інновації та наукові і науково-технічні роботи не мають суттєвого впливу на економічне зростання. Така індиферентність владних структур України до науково-технічних інновацій обумовлює низький рівень її міжнародної конкурентоспроможності.

Нині в інноваційній сфері малих підприємств (далі – МП) спостерігається низький рівень підприємницької активності. На жаль, в Україні інноваційно активними промисловими підприємствами є лише 22% середніх і малих підприємств, для прикладу, у Польщі – понад 30% [7]. Отже, важливо знайти шляхи реалізації механізму фінансово-кредитної підтримки МП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з важливістю ролі держави у створенні сприятливого інституційного середовища для активізації інноваційної діяльності МП група вчених, зокрема, К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.М. Геєць, О.М. Кужель, пропонує реалізувати заходи щодо надання прямих іноземних інвестицій в інноваційні процеси в Україні, удосконалення прав інтелектуальної власності, забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури тощо [9]. Про стимулювання інноваційного процесу на підприємствах йдеться

в дослідженнях О.М. Тимоніна і К.М. Бровко [12]. Питання фінансово-кредитного механізму інноваційного розвитку економіки України піднімає в своїй праці М.І. Крупка [6]. Про інноваційні регіональні форми розвитку МП йдеться в навчальному посібнику Д.М. Стеченко [10]. Обґрунтування доцільності кластерних об'єднань на базі малих підприємств машинобудівної галузі при здійсненні інноваційної діяльності міститься у дослідженні В.В. Татарінова [11].

Мета статті полягає у виокремленні шляхів реалізації механізму фінансово-кредитної підтримки МП.

Виклад основного матеріалу дослідження. На інноваційну діяльність МП впливає досить багато чинників, які як перешкоджають, так і сприяють її розвитку. Усі ці чинники можна розподілити на організаційно-економічні, фінансово-кредитні, політико-правові, управлінські та соціально-психологічні.

До організаційно-економічних чинників, що створюють проблеми на шляху інноваційного розвитку економіки України, відносяться: нерозвиненість ринку, дефіцитність товарів, нестача інвестиційних ресурсів для фінансування інноваційних розробок і проектів, відсталість матеріальної і науково-технічної бази, відсутність резервних потужностей, домінування спрямованості економічних інтересів підприємця на поточне виробництво.

До основних фінансово-кредитних чинників, що заважають розвитку інноваційної діяльності, нале-

жать: недоступність фінансових ресурсів, недосконалість системи оподаткування інноваційної діяльності, існуючі високі відратування з фонду оплати праці.

Основними політико-правовими чинниками, які чинять негативний вплив на розвиток інноваційного підприємництва, є: мінливість і нестабільність вітчизняної законодавчої бази, існування обмежень з боку податкового, патентно-ліцензійного законодавства.

Управлінськими чинниками, які негативно впливають на розвиток інноваційної діяльності в нашій країні, є: недосконала структура управління, переважання вертикального менеджменту, орієнтація виробників на існуючі ринки і короткострокову окупність інвестицій.

Нарешті, соціально-психологічними чинниками, що перешкоджають підвищенню активності інноваційного підприємництва, є: побоювання й опір змінам, що можуть спричинити негативні наслідки для підприємства, небажання змінювати існуючі способи діяльності, робочі місця, поведінку і традиції, страх невизначеності і невдач.

Дуже важливу роль у підтримці інноваційних малих підприємств відіграє активне використання технологій електронного бізнесу та ІКТ.

Підтримка державою інноваційних МП може здійснюватися завдяки впровадженню у виробництво наукової продукції, створеній за рахунок бюджетних коштів; стимулювання залучення коштів іноземних інвесторів і розвитку міжнародної співпраці у сфері інновацій; створенню належних умов для поширення кооперації між суб'єктами МП та інноваційними центрами й сучасними виробництвами; створенню умов для залучення суб'єктів МП до укладання договорів субпідряду у сфері інновацій; фінансовій підтримці для формування об'єктів інфраструктури підтримки МП у сфері інновацій, сприянню розвитку венчурного підприємництва.

Для підвищення ефективності кредитної підтримки МП необхідно створити систему лізингових послуг, франчайзингу, страхування інвестиційних ризиків у сфері МП; надати систему державних гарантій; створити банки підтримки інноваційного підприємництва; гарантійні фонди для іноземних інвестицій.

У рамках державного фонду підтримки МП і регіональних фондів слід створити систему гарантій для малих підприємств при одержанні ними інвестиційних кредитів у комерційних банках і поверненні лізингових платежів.

Важливо стимулювати зовнішньоекономічну активність МП. Для цього треба виділити йому визначену частку іноземних кредитів, наданих за міжурядовими угодами, і резервувати за цим сектором економіки частину квот по кожному експортному товару.

Необхідно забезпечувати сприятливі умови для об'єднань малих підприємств (кластерів) з метою пріоритетної участі в інвестиційних конкурсах. Доцільно резервувати певну частку замовлень на інноваційне виробництво і постачання окремих видів продукції і товарів державного призначення.

Необхідною є активізація державної підтримки кредитування і страхування МП, стимулювання його інвестиційної активності.

Для підвищення інноваційної діяльності на малих підприємствах можна запропонувати систему стимулів у вигляді створення венчурних інноваційних фондів; державного субсидування; бюджетного фінансування пріоритетних напрямів розвитку економіки України.

Пріоритетними напрямками інноваційної сфери підприємництва є підвищення його конкурентоспроможності, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій; зміцнення кооперації між великими і малими підприємствами; пріоритетна підтримка малих підприємств виробничого спрямування; підвищення рівня підприємницької активності сільського населення, усунення диспропорцій у розвитку МП у міській та сільській місцевості.

При виборі джерел фінансування враховуються фактори вартості залученого капіталу, його віддачі, співвідношення власного і залученого капіталів.

Інноваційне підприємництво на прикладі розвитку сфери ІКТ створює можливості для конкурентоспроможного застосування капіталу. Розрізняють такі організаційні форми МП: технопарки; технополіси; наукові та промислові парки; науково-технічні центри; стратегічні альянси; бізнес-інкубатори тощо.

На жаль, скоротилося фінансування інноваційної діяльності вітчизняними інвесторами, що пов'язано з неефективною структурою інноваційних витрат, більше 60% яких використовується для купівлі машин, обладнання та програмного забезпечення. Частка промислових підприємств, які здійснювали впровадження нових технологічних процесів, до загальної кількості підприємств промислового виробництва коливалася в межах 4–5%. Значну частку продукції складала продукція з низьким рівнем новизни.

Згідно з оцінками експертів Всесвітнього економічного форуму, Україна у 2012 р. піднялася на дев'ять сходинок та посіла 73-тє місце серед 144 держав.

Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності МП в Україні є: самофінансування, кошти позабюджетних фондів, кредитні ресурси інвестиційних та інноваційних банків; бюджетні асигнування; кошти іноземних комерційних фірм і компаній, міжнародних організацій, банків; національних та іноземних наукових фондів; власні кошти малих підприємств тощо.

Структура й організаційні форми джерел фінансування інноваційної діяльності МП пов'язані з етапами інноваційного процесу й характером впроваджуваних нововведень [10].

У розвинених країнах найбільшим інвестором новацій є держава. Основним джерелом, що забезпечує вирішення масштабних науково-технічних та інноваційних програм, є кошти бюджету держави [3].

Тривалий час практично єдиним джерелом коштів для реалізації інноваційних проектів в Україні був Державний інноваційний фонд (ДІФ). Саме цей фонд і галузеві фонди здійснювали фінансування технологічних розробок і виробництва інноваційної продукції. У 2000 р. фонд ліквідовано, а на його базі створено Українську державну інноваційну компанію (УДІК). Суттєвим джерелом фінансування інноваційного малого підприємництва є інноваційні фонди (табл. 1).

В Україні існують спеціальні фонди підтримки інноваційної діяльності на різних етапах її реалізації: від фундаментальних досліджень до комерціалізації нововведень [8].

Фонд сприяння розвитку МП у науково-технічній сфері може надавати фінансову підтримку високоефективним проектам, які розробляють на малих підприємствах.

Позабюджетні фонди фінансування підтримки інновацій необхідні для фінансування розробки науково-технічних програм та освоєння нових видів про-

Таблиця 1

Елементи системи інвестування інноваційного процесу, науково-технічних та інноваційних проектів і програм

Група власників інвестицій	Тип власності	Структура джерел фінансування в групі
Державні ресурси	Власні	Державний бюджет, бюджети обласні, місцеві, районні. Державний фонд фундаментальних досліджень. Державна інноваційна компанія. Український банк реконструкції та розвитку. Фонд сприяння розвитку малих форм підприємництва в науково-технічній сфері. Позабюджетні фонди (Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування; Державний фонд зайнятості, інші фонди). Податкові інноваційні пільги (згідно із законодавчою базою). Спеціалізовані фінансові установи. Агентства з інвестицій та інновацій тощо
	Позикові	Державна кредитна система. Державна страхова система. Фонди венчурного капіталу. Спеціальні інвестиційні та інноваційні фонди
Ресурси підприємств	Власні	Власні інвестиційні ресурси підприємств, у т. ч. фонди розвитку виробництва
	Позикові та залучені	Внески, пожертвування, гранти, продаж акцій, додаткова емісія акцій
		Активи корпоративних та пайових інвестиційних фондів
		Інвестиційні ресурси страхових компаній резидентів
		Інвестиційні ресурси недержавних пенсійних фондів-резидентів
	Фонди венчурного капіталу	
Позикові	Банківські, комерційні кредити підприємств у науково-технічній сфері. Бюджетні і цільові кредити в інноваційні проекти і програми. Інноваційний лізинг. Проектне фінансування. Державна інноваційна компанія. Фонд сприяння розвитку малих форм підприємництва в науково-технічній сфері	
		Інвестиційні ресурси іноземних інвесторів, у тому числі комерційні банки. Міжнародні фінансові інститути, інституційні інвестори, підприємства тощо

дукції. Вони можуть створюватися в міністерствах, в окремих містах чи регіонах, а також у межах інтеграційних структур – холдингів, консорціумів, регіональних кластерів, віртуальних організацій.

Джерелами недержавної системи фінансування інноваційних проектів в Україні є: кошти, які мобілізують шляхом емісії цінних паперів; власні кошти підприємств; кредити комерційних банків; спеціалізовані інноваційні й добродійні фонди; кошти інвестиційних фондів або інститутів спільного інвестування, інших підприємств та організацій, зацікавлених у виробництві та впровадженні нової продукції й технологій [9].

Ураховуючи те, що застосування технологічних нововведень на українських підприємствах здійснюються в основному за рахунок власних коштів, особливе значення для стимулювання інвестицій в інновації мають амортизаційні відрахування і гнучка податкова політика.

Результативність й успішність інноваційної діяльності залежить від залучення кредитних ресурсів банківських установ. Банки стають одним з учасників інноваційного процесу, забезпечуючи не тільки фінансування, а й зв'язок між усіма учасниками – державою, інноваційними та інвестиційними фондами, науково-технічними установами, споживачами наукомісткої продукції.

Серед суттєвих причин, що обмежують довгострокове інноваційне кредитування, слід виділити такі: тривалий строк реалізації і значні обсяги інвестицій в інноваційні проекти; високий рівень процентних ставок по банківських кредитах; ризик зміни процентних ставок у зв'язку з нестабільністю в економіці; високий рівень інфляції; низька ліквідність об'єктів застави під інноваційні кредити.

Одним із джерел фінансування інноваційного підприємництва є венчурний капітал, частка якого на інвестиційному ринку в розвинених країнах складає 25% [4].

Часто вітчизняні венчурні фонди є інструментом для оптимізації оподаткування. На відміну від

західних венчурних фондів, які інвестують кошти переважно в наукомісткі галузі, більшість венчурних інвестицій в Україні вкладає в компанії, що виробляють продукти харчування і будівельні матеріали, а також магазини і ресторани швидкого харчування.

Аналіз інноваційної діяльності в Україні протягом останніх років свідчить про поглиблення стагнації, нехтування в державній політиці потребами формування технологічних основ нової економіки [8; 10].

Світова практика переконує: прорив до ринку може бути здійснений через активний розвиток інноваційного малого підприємництва [1; 5].

Багато економістів відстоюють ідею про виняткову роль інноваційного малого підприємництва в розгортанні науково-дослідних робіт. У зв'язку із цим виникає необхідність активізації інноваційної діяльності у сфері МП, яка відіграватиме все більшу роль із розвитком ринкової економіки.

Економічна природа МБ полягає саме в інноваційному спрямуванні діяльності, динамічному креативі людських ресурсів, які внаслідок їхньої специфічності та внутрішньої взаємодії створюють нові ринкові цінності й досягають таких результатів, які не в змозі досягти традиційні форми виробництва. Вони здатні дуже гнучко реагувати як на зміни споживчого попиту, так і на нові пропозиції та перспективи.

До переваг інноваційного МП зараховують: короткий життєвий цикл інноваційного процесу; прямі контакти з партнерами; швидке прийняття управлінських рішень; високу мотивацію праці; низький рівень непрямих витрат; динамічну орієнтацію на попит споживача; спрощені документації і менеджмент. Проте в підприємницькій діяльності спостерігається високий ступінь ризику; незначні резерви задоволення масштабного попиту; персоналізована відповідальність за фінансові результати діяльності [9; 12].

У розвинених країнах майже 50% національних витрат на науку фінансуються через систему наукових фондів (державних, кооперативних, про-

мислово-університетських). При цьому існує певна залежність між ступенем економічного розвитку держави та концепцією розбудови й функціонування інноваційних фондів: чим вищий рівень економічного розвитку, тим більша увага приділяється стимулюванню діяльності цих фондів, про що свідчить практика їх формування у США, Японії, Великій Британії, Німеччині. Це, наприклад, фонд Королівського товариства у Великій Британії, Національний науковий фонд США, фонд Гумбольдта в Німеччині тощо [4].

Вважаємо за необхідне стимулювати створення спеціалізованих інноваційних банків, запровадження диференційованих ставок на прибуток інноваційних малих підприємств, розробку механізму державного страхування інноваційних кредитів.

Альтернативою отримання банківського кредитування сфери МП може стати випуск облігацій на українському фондовому ринку. Облігаційні позики мають низку переваг, зокрема, відносно недорогі позикові кошти, у позичальника відбувається диверсифікація джерел позикових ресурсів, випуск облігацій забезпечує стабільність умов боргового фінансування й більшу незалежність позичальника від кредиторів, оскільки відсоткова ставка й термін користування позиковими коштами можуть бути змінені лише у випадках, передбачених самим позичальником.

Ще однією формою збільшення фінансових ресурсів малого підприємства для ведення інноваційної діяльності є інвестиційний податковий кредит. Це відтермінування сплати податку на прибуток, що надається суб'єктові підприємницької діяльності на визначений термін з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інноваційних програм, з наступною компенсацією відстрочених сум у вигляді додаткових надходжень податку через загальне зростання прибутку, який буде отримано завдяки реалізації інноваційних програм.

Малі інноваційні підприємства в Україні – це не тільки об'єктивна реальність, але й важливий чинник державної науково-технічної політики. Обмежені економічні можливості держави в короткостроковій і середньостроковій перспективі не в змозі забезпечити стійкий розвиток науково-технічної сфери. Це означає, що перспективи розвитку науки і технологій уже не можуть бути пов'язані з державним бюджетом, а в основному визначатимуться попитом на дослідження й розробки від недержавного сектора економіки.

Інноваційні малі підприємства в Україні нині діють у сфері розробки програмних продуктів, лазерної техніки, маркетингових досліджень, тобто в основному зайняті модернізацією продукції, що виготовляється великими підприємствами. Малі підприємства, створені фахівцями науково-дослідних інститутів, що функціонують як необхідні партнери, займаються, залежно від поточних потреб, дослідженнями, розробками і навіть виробництвом.

У всіх розвинених країнах для підтримки інноваційного МП використовуються такі заходи економічної політики: включення витрат на науково-дослідні роботи приватного сектора в собівартість продукції; списання значної частини наукового устаткування згідно із прискореними нормами амортизації; застосування системи податкових пільг, націлених на постійне нарощування обсягу наукових витрат у великих корпораціях, пільгове кредитування наукових розробок і пайове фінансування великих проєктів; безоплатна передача або надання на пільгових

умовах державного майна або землі для організації інноваційних малих підприємств [1; 4].

Найчастіше фінансуванням інноваційного бізнесу з використанням новітніх технологій та ряду інноваційно-інформаційних послуг займаються банки розвитку.

Основними джерелами формування капіталу інвестиційно-інноваційних банків розвитку мають стати: кошти НБУ, що вкладаються у статутний капітал інвестиційних банків; кредити НБУ та інших банків на довгострокову перспективу, які надаються в порядку рефінансування; субсидії місцевих та регіональних програм розвитку; видатки бюджету, призначені для кредитування інвестиційних проєктів і програм; спеціальні емісії державних та регіональних цінних паперів; заощадження населення; кошти інвесторів тощо.

Висновки. Для актуалізації інноваційної діяльності МП і реалізації механізму їх фінансово-кредитної підтримки важливо здійснити такі фінансові заходи: забезпечити фінансування інноваційного процесу, підвищити частки фінансування витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи; розробити та реалізувати системи заходів з активізації інвестиційної діяльності комерційних банків, зацікавити їх у довгостроковому кредитуванні інноваційних проєктів та застосуванні нетрадиційних способів фінансування таких як: франчайзинг, лізинг, факторинг та форфейтинг; надати прямі іноземні інвестиції в інноваційні процеси в Україні; сприяти розвитку інвестиційно-фінансового сектора економіки: фондового ринку, венчурного підприємництва; забезпечити державну підтримку інноваційного підприємництва за допомогою створення венчурних фондів, капітал яких формуватиметься за участю держави; сприяти розвитку інноваційних МП, що забезпечить розповсюдження інноваційного підприємництва та економічної конкуренції у його середовищі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Галан Н.І. Державна підтримка малих та середніх підприємств в Європейському Союзі / Н.І. Галан // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 147–155.
2. Данилишин О. Кластерні об'єднання підприємств / О. Данилишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_NPRT_2007/Economics/22231.doc.htm.
3. Європейська хартія для малих підприємств // Пріоритети. – 2006. – № 4(30). С. 48–76 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_860.
4. Калинин А.В. Анализ развития и состояния малого и среднего бизнеса в мире / А.В. Калинин // Экономика, предпринимательство и право. – 2011. – № 4. – С. 4 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://epp.enjournal.net/files/2011/06/01_epp_2011_04_Kalinin.pdf.
5. Кішчак В. Розвиток малого та середнього підприємництва: досвід Польщі, Угорщини, Чехії / В. Кішчак, І. Кішчак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>.
6. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М.І. Крупка. – Львів : Видавнич. центр Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2001. – 608 с.
7. Оподаткування малого та середнього бізнесу в Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ozog.pl/income_taxes.php.
8. Пашута М.Т., Шкільнюк О.М. Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання : [навч. посіб.] / М.Т. Пашута, О.М. Шкільнюк. – К. : Центр учбової літератури, 2005. – 118 с.
9. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: національна доповідь / [К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, О.М., Кужель Е.В., Лібанова та ін.]. – К. : Держкомпідприємство України, 2008. – С. 240.

10. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: [навч. посіб.] / Д.М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2002. – 310 с.
11. Татарінов В.В. Обґрунтування доцільності кластерних об'єднань на базі малих та середніх підприємств машинобудівної галузі при здійсненні інноваційної діяльності / В.В. Татарінов // Економіка і регіон. – 2010. – № 4. – С. 78–84.
12. Тимонін О.М. Стимулювання інноваційного процесу на підприємствах / О.М. Тимонін, К.М. Бровко // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 53–55.

УДК 336.71

Онищенко Ю.І.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри банківської справи
Одеського державного економічного університету

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Стаття присвячена розробці методологічних засад організації діяльності таких спеціалізованих банків, як іпотечний, аграрний та інноваційний. Автором виділено загальні та специфічні принципи організації діяльності банків, охарактеризовано необхідні елементи їх інфраструктури. Запропоновано рекомендації щодо регулювання їх діяльності НБУ.

Ключові слова: спеціалізовані банки, аграрний банк, іпотечний банк, інноваційний банк, банківська діяльність, банківська інфраструктура

Онищенко Ю.И. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ БАНКОВ

Статья посвящена разработке методологических основ организации деятельности таких специализированных банков, как ипотечный, аграрный и инновационный. Автором выделены общие и специфические принципы организации их деятельности, охарактеризованы необходимые элементы их инфраструктуры. Предложены рекомендации относительно регулирования их деятельности НБУ.

Ключевые слова: специализированные банки, аграрный банк, ипотечный банк, инновационный банк, банковская деятельность, банковская инфраструктура.

Onyshchenko Y.I. THE METHODOLOGICAL BASIS OF SPECIALIZED BANKS ACTIVITY ARRANGEMENT

The article is dedicated to working out of the methodological basis of specialized banks activity arrangement. The general and specified principals of their activity arrangement are defined; the necessary elements of their infrastructure are characterized. The recommendations according to regulation of their activity are suggested.

Keywords: specialized banks, agricultural bank, mortgage bank, innovative bank, banking activity, banking infrastructure.

Постановка проблеми. Зазначимо, що сучасна структура банківської системи України нездатна забезпечити необхідне накопичення кредитних ресурсів, обслуговувати інвестиційний процес, сприяти створенню інноваційної моделі вітчизняної економіки. Ситуація ускладнюється тим, що значна частина банків другого рівня не зацікавлена у кредитуванні пріоритетних галузей розвитку економіки: до сьогоднішнього дня більшість банків вклала ресурси у розвиток роздрібного кредитування, що не сприяло економічному зростанню держави та було пов'язано з низкою макро- та мікроекономічних ризиків (сприяння імпорту, підвищення кредитних та валютних ризиків тощо).

Посиленню ролі банківських установ у забезпеченні сталого та збалансованого зростання вітчизняної економіки, на нашу думку, сприятиме створення окремої ланки другого рівня банківської системи: спеціалізованих банківських установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку спеціалізованих банківських установ, їх інфраструктури присвячено низку праць вітчизняних та зарубіжних науковців, здійснених О. Васюренком, А. Дагаєвим, А. Данилишиним, О. Євтух, В. Заєц, В. Катасоновим, М. Крупкою, А. Кузнецовою, С. Кручок, В. Кудрявцевою, Ю. Мельник, П. Саблуком, Б. Пасхавером, А. Пересадою, А. Поручником та ін. Дослідження праць зазначених науковців дало змогу заключити щодо необхідності

створення таких спеціалізованих банків, як іпотечного, аграрного та інноваційного, у вітчизняній банківській системі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас питання принципів організації функціонування і регулювання діяльності зазначених спеціалізованих банків, а також елементи їх інфраструктури залишаються не досить розробленими у вітчизняній банківській науці.

Мета статті полягає в дослідженні методологічних засад організації діяльності спеціалізованих банківських установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі опрацювання різних підходів вчених до засад створення та функціонування спеціалізованих банківських установ автором запропоновано методологічні підходи щодо організації таких спеціалізованих банків, як іпотечний, аграрний та інноваційний (рис. 1).

З наведеного рисунку видно, що автором виділено загальні та специфічні принципи організації діяльності банків. До загальних віднесено: принципи наукової обґрунтованості, спеціалізації, державної підтримки та регулювання, економічної самостійності, підвищення прозорості результатів фінансової діяльності, обслуговування регіональних кластерів та забезпечення збалансованого розвитку регіонів.

Вважаємо, що зміст принципу наукової обґрунтованості полягає в обґрунтуванні ролі створення